

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četrť leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat K 1-80. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne, Nezapirte reklamacije so poštnine proste.

Za našo Koroško.

Ze več mesecev gleda vsa Jugoslavija, pred vsem vsa Slovenija tje gori na sever, na res krasno Koroško. Ententa ni hotela prepustiti vsega slovenskega ozemlja Jugoslaviji, tam od Gospe svetskega polja in Beljaka in gori do Pontebe, kjer je cela vrsta slovenskih krajev. Celovec s svojo slovensko okolico bi moral pripadati Jugoslaviji. A kraje južno od Vrbskega jezera in za velikovski okraj ljudsko glasovanje ali plebiscit v takozvanem pasu A. Tudi v krajih severno od tega pasa, v pasu B, je mnogo slovenskega prebivalstva.

Kakšen uspeh bo imelo to ljudsko glasovanje? To je vprašanje, ki vsa našo javnost tako živo zanima, kakor že zdavnaj nobena zadeva ne. Vsa slovenska domovina z napetostjo pričakuje, da bodo vrli slovenski Korošci glasovali za Jugoslavijo ter stem domovini ohranili tako lep del slovenske zemlje. Koroški Slovenci bodo rešili s takim glasovanjem čast svoje narodne zgodovine. Raditega željno pričakuje vsa Slovenija, da bodo naši mili rojaki na Koroškem vrlo, možato in zanesljivo izpolnili le-to svojo vzvišeno dolžnost!

Na Koroškem je zibelka naše slovenske domovine. Korontanski Slovenci so se prvi zavedali svoje narodnosti. Oni so imeli prvi svoje slovenske kneze; oni so prvi v našem slovenskem narodu osnovali slovensko neodvisno državo; oni so se prvi z mečem v roki bojevali za svobodo slovenske posesti. Proti tujemu sovražniku, proti prodirajočim Frankom in Bavarem, so oni prvi prelivali svojo kri za čast in blagor domovine. Ko so vsled nemile usode izgubili svojo neodvisnost, so vendar še edini koroški Slovenci ohranili nekaj narodne pravice, da so na Gosposvetem polju ustoličevali v slovenskem jeziku svoje kneze. Le na Koroškem se je ohranil do leta 1414 starodavni, častiljivi običaj, da je slovenski kmet ustoličil tujerodnega kneza, a samo pod pogojem, „če bode ščitil pravico in varoval vdove in sirote“.

Kako važno vlogo so koroški Slovenci tudi ves poznejši čas igrali v narodnem oziru, nam kaže dolga vrsta slovesnih pisateljev slovenskih iz Koroškega. Bili so v nekaterih dobah prvi buditelji in vodniki slovenske zavesti in prosvete. Kateri slovenski izobraženec ne pozna marljivega Ožbolta Gutsmana, ki je bil rojen v Grabstanju na Koroškem leta 1724 ter je bil najbolj plodovit slovenski pisatelj takratne dobe. Slavnoznana sta Urban Jarušk in veleučeni Matija Majar, vstrafna pisatelja in navdušena rodoljuba slovenska. In biser koroški, Anton Janežič, iz Sent Jakoba v Rožni dolini — kolikega pomena je on v slovenski narodni zgodovini! Ni je bilo ob njegovem

času tako marljive čebelice na slovenskem leposlovnem polju, kakor je bil on. Njegova „Slovenska Slovnica“, njegov „Cvetnik“, njegov „Cvet slovenske poezije“ so bili neizčrpni viri slovenske izobrazbe. Jasna zvezda med slovenskimi rodoljubi je bil vztrajno delavni Andrej Einspieler. Tudi veliki škof Anton Martin Slomšek je dolgo deloval na Koroškem. Kdo bi prezrl dejstvo, da je naša dična „Družba sv. Mohorja“ nastala v Celovcu ter iz Koroškega razposlala med slovensko ljudstvo toliko stotisoč knjig najrazličnejše vsebine v pouk in razvedrilo.

Dragi koroški Slovenci! Zavedajte se v teh usodepolnih dnevih svoje slave, za slovenski narod toli pomenljive zgodovine, neumorne delavnosti svojih vse hvale vrednih rojakov v probujo in napredek slovenskega ljudstva. Skazite se vredne tolikih očetov in bratov, ki so ovenčali s svojim zaslužnim delovanjem vašo rodno zemljo. Delajte čast njihovemu slavnemu spominu!

Toda ne samo narodni, temveč tudi zgodovinski in politični nagibi veleajo z neizprosno silo koroškimi Slovence na glasujejo „si, kot en mož za Jugoslavijo. Jugoslavija je bogata, od narave razkošno obdarovano kraljestvo. Ves svet nas po pravici zavida za blagostan naše države. Le ozrite se po Jugoslaviji! Vidite zlata polja, na kojih se pridelava izobilju vsakdanjega kruha; Jugoslavija ga bode mnogo prodajala svojim sosedom. Vidite vinorodne gorice, ki bodo vedno bogat vir trgovskega dobička. Vidite zelene planine z ogromnimi gozdi, kakoršnih je le malo v Evropi. Vidite gore, napolnjene z vsakovrstnimi rudami. Ko se lepo uredijo naše notranje razmere, bode Jugoslavija domovina vsestranskega blagostanja in procvita.

Kdo bi torej izmed koroških Slovencev glasoval za Nemško Avstrijo? Cel svet pozna njeno strašno siromaštvo. Živi povečini od same miloščine iz inozemstva. Nekdaj tako ponosni Dunaj je v pravem pomenu besede postal berač, ki strada, zmoguje in boleha vsled pomanjkanja in uboštva. Nemška Avstrija ni zmožna življenja. Kolika nezmisel in brezumnost bi bila, v njeno naročje hrepeneti.

Ni čuda, da koroški Slovenci položaj dobro poznajo. Zdrava pamet in pogled v bodočnost jim jasno kažejo, kako bodo pri plebiscitu glasovali. Jugoslavija je njih domovina in njihova sreča v bodočnosti. Za njo se mora odločiti vsak zaveden Slovenec na Koroškem. Naj bode dan plebiscita dan časti in slave za koroške Slovence! To pričakuje in želi iz globin srca vsa domovina.

Liberalci in rdečkarji proti ženski volilni pravici.

Svojim očem nismo mogli verjeti, ko smo čitali te dni v listih, da so slovenski liberalci, komunisti in socialni demokratje v bratski ljubezni protestirali pri vladi proti temu, da bi kmetke žene in mladenke na Slovenskem dobile volilno pravico za občine. Vsi liberalni in rdeči glavarji so te dni v Beogradu na lovu za ministrskimi fraki. Na vsak način bi radi dosegli, da bi imele volilno pravico samo „fajn trave“, gospodične, uradnice, učiteljice, trafikantke, natakarike, tipkarice, tovarniške delavke in razne poulične frikle, a žene in dekleta z dežele pa ne! Prof. Voglar, advokat dr. Kukovec ter „proletarica“ delavca Kopac in Kristan, vsi se v potu svojega obraza pehajo iz ene ministrske sobe v drugo, dokler ne bodo prišli do Berdavske, ki bo črnemu zmaju, kateri v podobi splo-

šne ženske volilne pravice toliko vznemirja in strahuje, odsekal grozno glavo.

Sedaj vidite ve priproste, a poštene Slovenke, kako vas čislajo demokrati in rdečkarji. Silno sladki so ti gospodje, kadar pridejo farbat naše ljudi, a njih „demokratska“ ali rdeča ljubezen ter spoštovanje do bližnjega sega pri teh ljudeh samo do njihove kleda in njihove mošnje ter oblasti.

Slovenke! Sedaj ste sprevideli in z vami tudi naši moški, da hoče liberalci in rdečkar sam in samo on vladati, samo on rezati kruh pravice.

Regent Aleksander je podpisal zakon o splošni občinski volilni pravici za slovenske žene in dekleta. Pri tem mora ostati, magari, da se liberalci in rdečkarji kar vsi naenkrat na glavo postavijo.

Mladeniške, dekliske zveze, na plan!

Kolika živahnost je vladala pred vojsko v našem mladinskem gibanju na južnoštajerskem ozemlju Slovenije! Gotovo nad 150 mladeniških in dekliskih zvez je združevalo na tisoče zavednih mladeničev in mladenk. Saj smo šteli nad 4000 samo mladenk organiziranih v Dekliških zvezah. Toda vojska je tudi na mladinskem polju zapustila nezace ljive rane. Polagoma se obrača na bolje. Vendar se bo minilo ne-

kaj časa, da pridemo na upapolno stališče pred vojsko.

Bliža se velikanski mariborski tabor. Na njem se pokažejo vse naše katoliško-narodne organizacije. Gostje drugih narodov naj spoznajo kulturno delo in silo katoliških Slovencev in naj odnesejo dober glas o nas v svet. Čas je, da stopijo na svitlo naše mladeniške in Dekliške zveze. Orel organizira le majhen

del naše mladine, ker ni mogoč v vsakem kraju izumljivih vzrokov. Mladeniške in Dekliške zveze pa lahko delujejo v vsaki župniji.

Na mariborskem taboru morajo nastopiti častno. Le dva meseca še nas ločita od njega. Naj se torej tekom meseca junija uredi organizacija naših mladeniških in Dekliških zvez. Zato poskrbi naša Slovenska krščansko-socialna zveza. Vsaka dekanija mora dobiti v kratkem svoj dekanijski mladinski odbor, ki vzame v delo poživljanje in novoustanavljanje mladeniških in Dekliških zvez.

Na dveh večjih shodih koncem junija ali v začetku julija se naj iznova izbere odbor „Zveze slovenskih mladeničev“ in „Zveze slovenskih deklet“, kot sta obstajala pred vojsko. Člani teh odborov pa naj bodo iz Maribora in iz bližnje okolice, da bodo omogočene večkratne seje. Odbor, čegar člani so razmetani po celnem južnem Štajerskem in nikdar ne morejo priti k sejam, je brez vsakega pomena. S tem odboroma naj pridno obnejuje dekanijski mladinski odbori. Treba bo pred vsem zbrati statistiko, da bomo vedeli, koliko je zvez in koliko članov štejejo.

Površen pogled v nekdanje glasilo zvez „Naš dom“ je nad vse spodbuden. Nebroj delovnih poročil od vseh strani bereš z največjim zanimanjem. S kakolastjo ga prebirajo mladeniči in mladenke dorašle med vojsko! List mora zopet začeti izhajati, kakor hitro bo mogoče. Le v katoliško narodnem duhu organizirana mladina nam je porok boljše bodočnosti. Vsi mladiniolubi na delo! „Slov. Gospodar“ pa naj zopet otvori rubriko „Mladinska organizacija“, kjer se bodo priobčevala kratka najbolj nujna navodila in poročila.

Opomba uredništva. „Naš dom“ je v sedanjih razmerah neznosnih tiskovnih in papirnih stroškov izključen. „Slov. Gospodar“ je pripravljen dati mladinski organizaciji na razpolago majhen prostorček.

Kaj je z izvozom vina in sadja?

Od vseh strani je dobivalo tajništvo Slovenske kmetke zveze prošnje, resolucije in pritožbe radi izvoza vina in sadja. Vina je še silno mnogo po naših kletah. In vinska trta letos izobno kaže. Osobito pa nas bo to leto mati narava obdarovala prav bogato s sadjem in sadnim moštom. Nemogoče je prodati vino in sadje v domovini. Navezani smo na izvoz. A tu se dela onim, ki hočejo izvažati, zelo velike, da, mnogokrat nepremostljive ovire. Dvojno pa nas sili, da na vsak način zahtevamo, da vse ovire glede izvoza vina in sadja padejo. In to dvojno je: pomanjkanje denarja in pomanjkanje industrijskih izdelkov. Ogromne svote bi se dalo dobiti za prodano vino in sadje, oziroma bi se dalo zamenjati za železo, stroje, vžigalice, sol, petrolej, suknjo in enako blago.

1. Sadje.

Slovenska kmetška zveza je že mesca aprila, takoj ko je sadno drevje ocvetelo, napravila vlogo na kmetijsko poverjeništvu v Ljubljani in na vlado v Beogradu, naj se letos dovoli popolnoma prosti in neoviran izvoz sadja. To smo predlagali posebno zaradi obilice črešenj in drugega zgodnjega sadja. Dosegli smo, da je sedaj izvoz prost, a da se plača le takozvana izvozna taksa (pristojbina), ki znaša 80 jugoslovenskih vinarjev od 1 kg. Ta taksa se mora plačevati le v dobrem denarju (valuti), k tej pa se ne šteje ne nemškoavstrijska in ne ogrska krona. Carinskim uradom se je naročilo, da ne smejo zadrževati pošiljatev sadja, sampak morajo bolj brzo poslovnati. Velika težava je izplačilo poslanega blaga. Nemški avstrijski denar zopet silno pada v vrednosti. In avstrijski kupci drugega denarja nimajo kot svoje malovredne krone. To bo ena glavnih zaprek, da se ne bo nihče z veseljem poprijel pošiljanja sadja v Nemško Avstrijo. Težava je tudi ta, da mora trgovec od prazne posode plačati zopet visoko carino. Naša stranka je storila vse, da omogoči ugoden izvoz sadja. Ob tej priliki še enkrat opozarjamo vlado, da bo za sadje morala odpraviti izvozno carino in druge ovire.

2. VINO.

Izvoz vina je sedaj prost. Ni treba več prosjati pri komodnih gospodih pri „Centralni upravi“, ampak sedaj lahko vino pošlješ v Nemško Avstrijo pod temi pogoji: 1. Od vina plačaš, ki ga pošiljaš v sodih od skupne teže 100 kg 100 dinarjev ali 400 jugoslovanskih kron. Teža soda se računa zraven. K temu se plačaš 20% izvozno carino za sod. 2. V N. - Avstriji plačaš od 1 litra vina 6 K (nemškoavstrijskih). Vsega skupaj je treba plačati 13 K 20 v (po avstrijski valuti) pristojbin na meji za 1 liter vina. To se ne bi bilo pretirano; a najhujša zapreka za izvoz vina iz Jugoslavije v Avstrijo je določilo, da se mora plačati izkupiček za prodano vino v tuji valuti, to je ameriški dolar, francoski, angleški, italijanski itd. Kje in za kako ceno pa hoče nemškoavstrijski gostilničar dobiti ameriške dolare, francoske franko, angleške funte ali italijanske lire? Strokovnjaki so izračunali, da bi po tem računu stalo v Nemški Avstriji liter vina svojih 70—100 K! Najhujša tekmeča jugoslovanskemu vinu sta italijansko in madžarsko vi-

no. Cela Nemška Avstrija je danes preplavljena s temi vini. Kako je to mogoče? Italijanska in madžarska vlada sta za izvoz vina dovolile največje ugodnosti. Ne samo, da sta obe državi dovolili popolnoma svoboden izvoz vina v Nemško Avstrijo, privolili sta tudi v to, da se sme posoda zopet brez carine poslati nazaj. Pri nas pa zahtevajo za prazno posodo grozno visoko carino.

Da se našo vlado v Beogradu podučijo o teh razmerah in o nevarnosti, ki grozi uničiti naše vinogradništvo ter nas oropati izvoza vina v sosedne dežele, se je te dni odpeljal odposlanstvo slovenskoštajerskih vinogradnikov v Beograd. Odposlanstvo bo izročilo ministrom spomenico in bo skušalo doseči ugodnosti za izvoz.

O uspehu bomo poročali. Krajevne organizacije Slovenske kmetijske zveze, kmetijske podružnice, združbe in občine pa pozivamo, da pošljejo tajništvu Kmetijske zveze primerne zahteve vinogradnikov v obliki resolucij.

Politični ogled.

Jugoslavija. Pod vodstvom nove vlade zboruje naše narodno predstavništvo v Beogradu. Nova vlada je podala pred parlamentom svojo izjavo, v kateri označuje kot svoj cilj: izdelek nove ustave in zatrjuje, da bo skrbela za red in mir v državi. To vladino izjavo so v predstavništvu ostro bičali nekateri poslanci v svojih govorih. Jugoslovanski klub je zagotovil vladi svojo podporo.

Italija. Na Furlanskem in Tolminskem so izbruhnili revolucionarni nemiri. V teh krajih so proglasili revolucionarno karniško republiko, so pregnali karabinierje ter razobesili rdeče zastave. Italijanska vlada pošilja v vsaške kraje vojaštvo in je razglasilo tudi prekid.

G. Annunzio, ki že tako dolgo samodržno gospodari nad Reko, se je drznil te dni zasesti tudi še Sušak. Naša vlada se je pritožila radi tega nečuvnega nasilja v Rim, ukrenila pa je tudi za vsak slučaj, ako bi Italija pokazala za naše pritožbe gluha ušesa, potrebne korake pri naši armadi.

Francija. Na Francoskem so začele v zadnjih dneh padati cene. Cena bombažu je padla za 244 frankov pri 50 kg, pri volni za 35 in kavi za 76 frankov. Ko bi le v padanju neznosnih cen sledila Franciji kmalu tudi Jugoslavija.

Anglija. Po Irskem že dolgo časa razsajajo nemiri. Uporniki požigajo policijske stražnice in sod-

nijska poslopja. Pri vseh teh nemirih na Irskem pa se imajo po večjih mestih stavko železničarjev.

Čehoslovaška. Predsednikom Čehoslovaške je bil zopet izvoljen Masaryk. Ministrski predsednik pa je Tomašek. Po celi Čehoslovaški so izvedene volitve, parlament lepo zboruje, vlada dela in tudi predsednika republike so si Čehoslovaki potrdili potom izvolitve.

Poljska. Svoj čas smo poročali, da je začela poljska armada svoj pohod proti boljševikom v Rusiji. Poljaki so imeli skrajno lepe uspehe in prodrli so celo do Kijeva. Pri Kijevu pa so se postavili Poljaki po robu boljševiki z vso silo in poljska armada sedaj beži med porazom in opasnem neredu pred sovjetsko Rusijo. Vsled dnevnih porazov se je odločila Poljska poslati Rusiji poziv, da bi se pričeli Poljska in Rusija pogajati za mir.

Madžarska. Madžari so se začeli upirati, da bi podpisali narekovano jim mirovno pogodbo. — Madžarska mirovna delegacija, ki je bila v Parizu, se je razšla. V ogrskem parlamentu v Budimpešti pa hujskajo razni poslanci, da Madžarska nikakor ne sme podpisati vsiljenega mira. Vsled tega upora so Madžari veliko zgubili na ugledu pri ententi. Vendar ves odpor bo za Madžare zaman, če ne bodo hoteli z lepota, bodo pa podpisali prisiljeno. Jugoslavija je tudi javila v Pariz, da bo začela zbirati svoje čete proti Madžarski, ako bi se ta branila ali predolgo zavlačevala podpis.

Amerika. Predsednika Mehike so revolucionarji ubili, njegov naslednik kot predsednik je general Huerta.

Gospodarstvo.

Gospodarska zadruga v Mariboru. Od vseh strani dobimo poročila, da vlada veliko zanimanje v mariborskem okraju in v okraju Sv. Lenart za to zadrugo. Zaupniki so prav marljivo agitirali za pristop k zadrugi, mnogo članov upajo pridobiti še v prihodnjih dnevih. Vsi zaupniki naj gotovo najpozneje dne 5. junija odposljejo sezname članov Zadrugi zvezi v Mariboru, Gregorčičeva (prej Schillerjeva) ulica 10, da se more takoj po 5. juniju sklicati ustanovno zborovanje in na istem izvoliti načelnstvo ter vse ukreniti, da začne zadruga kmalu z delom.

Pomanjkanje tkalcev. Kmetje so lansko leto in letos posejali mnogo lanu in konoplje. A od vseh strani dobivamo pritožbe, da ni tkalcev, ki bi izdelovali domače platno. Da ni domačih tkalcev, so krive vlade in sicer vse, od avstrijskih do sedanjih jugoslov. Prav nihče se ne potruži, da bi pospeševal domačo malo obrt, ampak z davčnim vijakom se še redke domače obrti zatirajo. Mladeničje malih posestnikov, vinčarjev in delavcev bi bilo treba poslati v tečaje, kjer bi se izurili za tkalce. Vse vlade so imele in še imajo dovolj denarja za vse mogoče sporte, a za to, da bi podpirala tkalsko obrt in druge male obrti na kmetih, to jim je deveta briga. Pаметen kmet iz naše Dravske doline piše tajništvu Slovenske kmetijske zveze, naj bi vlada pri kakem spretnem domačem tkalcu napravila tečaj za mlade tkalce. Naj bi dala na razpolago dovolj denarja kot podporo za mojstra in učence. Naj nam krajevne kmetijske zveze naznajo svoje želje, da jih predložimo vladi. Pred vsem bo pa treba misliti na zadrugo tovarno, ki bo izdelovala domače platno. Kdor pa bi sedaj rad dal tkati domače platno, naj se obrne na ravnateljstvo moške kaznilnice v Mariboru.

Hmelj. Na hmeljskem trgu v Zlatcu na Čehoslovaškem je bilo popraševanje po tujem hmelju nekoliko živahnije kot v prejšnjem tednu in so se cene gibale med 5000 do 5500 K za 50 kg. — Stanje hmeljskih nasadov v Savinjski dolini je dosedaj povoljno, ne tako v Nemčiji in na Madžarskem.

Klej za mizarje. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel nekaj mizarskega kleja. Obrtniki naj priglase svoje potrebščine najkasneje do 10. junija, t. l., da se bodo moglo ozirati na njih priglase.

Crešenj je mariborski trg poln. Pripeljejo jih z vozovi, največ jih je pa v košarah. Te dni jih prodajajo že po 1 do 2 K liter, dočim so pred tednom stali še 10 do 12 K. Izvoz se sedaj v toliko prost, da je treba plačati samo izvozno carino, ki pa ni posebno visoka. Škoda, da se naše zadruga in trgovci niso pravočasno pobri-gali za organizacijo izvoza zgodnjega sadja.

Svinjska kuga.

Prešiči zbolijo hitro. Hkrati prenehajo žreti, začne jih tresti mrzlica in poležejo v nasteljo. Tako ležijo zariti v slamo brez jedi 12—24 ur. V tem času izjemoma tudi že kako svinjčie pogine. Ostale bolne svinje pa kasneje vstanejo in začno nekoliko žreti, a le prav po malem, počasi in nemarno, kar pa ni še smatrati za zboljšanje bolezni. Nasproti temu pa pi-jejo prav mnogo in posrkajo vso tekočino iz vodene piče. Vrh tega so take svinje močno omamljene. Zadnji del telesa jim je kakor napol mrtvouden. Z zadnjima nogama delajo prav kratke korake; njih hoja je gugava, švedrava, opotekajoča, kakor da so pijane. Sploh pa najrajši ležijo zariti v nastelji ter težko in nerade vstajajo; če pa stojijo, povesejo glavo, in takorekoč dremlejo. Rep jim visi naravnost dol in ni klobarčast, kakor pri zdravih prešičih. Jako imenitno in značilno znamenje svinjske kuge je, da postanejo oči v začetku bolezni rdeče in solzne, kasneje pa se zalepijo z vlečljivo, gnoju podobno sluzjo. Oči so torej krmežljave in napol zaprte. Ostre solze povzročajo (če so prešiči dolgo bolni), da izpadejo sčetine pod očmi. Če prešič ozdravi, pozna se še v poznejših časih prav dobro po teh znamenjih, da je prebolel svinjsko kugo. Vrh tega bolne svinje težko, naglo in površno sopejo. Navadno tudi kašljajo: kašelj je kratek, tih, suh in slab. Izkraj se izpravlja od svinj v majhnih kepicalh trdo in suho, izjemno s krvavo sluzjo prevlečeno blato. Kasneje pa se blato zmehča, zvodi, usmrdi in deloma postane tudi krvavo. Semterje so svinje nekaj časa driskave in potem zapečene, potem zopet driskave itd. Bolni prešiči žro malo, a žaja jih hudo; očitno hujšajo in postajajo od dne do dne slabejši in medlejši. Hrbet se jim krivi navzgor, izpada jim dlaka, na koži se pokažejo temnosive luskinе. Svinje začno že od daleč smrdeti in v 14 do 20 dneh postanejo medle kot deske, ako prej ne poginejo. Včasih dobijo na svinjski kugi oboleli prešiči na glavi, ušesih, vratu in po trebuhu neke majhne rdeče pegice ali mozoljčke, toda vsak obolel prešič jih ne dobi. To bi utegnilo nevesčega živinorejca premotiti, da bi smatral svinjsko kugo za rdečico. Toda to je lahko razložiti. Lise svinjske kuge so majhne, a rdečične velike, razširjene in se spajajo druga z drugo. Glavni razložek pa je ta-le: Če pritisnete na rdečo pego perečega ognja ali rdečice prst, razprši se pega pod prstom za trenotek; pri lisi svinjske kuge pa ostane koža tudi pod prstom še rdeča, t. j. kri ne izgine izpod njega. Rdečevijoličaste lise vidimo včasih na ušesih in vratu takih zdravih svinj, ki so prebolele kdaj prej kako zelo hudo bolezen, od katere jim je ostala manjša ali večja srčna hiba.

Pa naj navedemo še nekoliko razložkov med svinjsko kugo in rdečico. Na rdečici bolni prešiči po-

ginejo že v 12 urah do treh dneh po nastopu bolezni. Sicer pogine — ali le izjemoma — tudi katero na prešičji kugi obolelo svinjčie v 24 urah, toda navadno traja kuga več dni, več tednov, tucatami tudi mesecev. Ako se vseli v čredo svinjska kuga, tedaj zbolijo do 95% vseh svinj; za rdečico pa jih ne zbolijo prav nikoli tako veliko število. Na škrlatinki zbolijo navadno 6—18 mesecev stari prešiči, mlajši in starejši pa redkeje; prešičja kuga pa napada najčesee sesajoča pui-seta in odstavljenca, bolj redko pa starejše svinje. Strupene rastlinice ali bacili svinjske kuge se nahajajo v izdihani sapi okuženega prešiča, v nosnem sluzu (smrkliju), v blatu in vodi; vrhu tega se držijo v krvi, mesu in sčetinah, v gnoju in nastelji okuženih svinjakov, v posodah, iz katerih so žrli bolni sčetine, kakor tudi v ostankih krme. Torej je ves prešič poln strupa, kakor tudi vse stvari, ki so prišle z njim v dotiko. Iz tega je razvidno, da se okužijo zdrave svinje lahko na več načinov. Najlažje se to zgodi, če stojijo skupaj z bolnimi. Pripetilo se je že tudi, da so zaklali na svinjski kugi obolelega prešiča, dali kri in drob zdravim svinjam in one so kmalu zbolele na kugi. Če dobijo svinje ostanke jedil od bolnih, pa se s tem okužijo. A tudi psi, mačke in podgane lahko prenesejo in razširijo kugo na ta način, da zavlečejo meso, drob in druge ostanke okuženih sčetinarijev k zdravim prešičem. Kugo prenesejo včasih tudi razni mesarji, rezarji, mešetarji in drugi ljudje, ki so bili pri bolnih svinjah. Malo gnoja, kapljica krvi od okuženega sčetineca zadostuje, da se zastrupi cela, dose-daj zdrava svinjska čreda. Kuga se posebno širi, če so nerazkuženi ali le površno razkuženi svinjaki, v katerih so ercale svinje. V tem oziru so nevarne tudi svinje, ki jih prekupeci gonjo na prodaj v razne okraje. Med njimi se utegnejo namreč najti prešiči, ki so na kugi le malo zboleli ali so jo deloma preboleli, a imajo vendar še v sebi kužnino. Taki sčetineci raz-trušijo svinjsko kugo včasih kaj na široko. Ako se po-javi pri prešičih svinjska kuga, ali če opazite kake sumljive kužne znake, tedaj morate to precej nazna-niti županstvu. Župan pa mora do tega časa, dokler ne pride živinozdravnik, odrediti to-le: Zdrave svin-je je treba ločiti od bolnih; bolne in sumljive svinje ne smejo zapustiti svojega prostora. Za zdrave in za bolne svinje je določiti posebne dekle in posebne po-sode; v okuženo dvorišče ne smejo priti tuje svinje in iz njega ne domače. Ko pride živinozdravnik, do-loči nadaljne odredbe, katerih se je treba strogo in natanko držati.

Tedenske novice.

70 letnica ljubljanskega škofa Jegliča. Zadoj soboto, 29. majnika je obhajal svojo sedemdeset-letnico ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič, ki ima poleg dr. Kreka in dr. Korošca največje zasluge za zedinjeno Jugoslavijo. V petek, na predvečer slavlja, so mu priredile ljubljanske krščanskosocialne organizacije pred škofijskim dvorcem serenado in podoknico. V soboto dopoldne mu je predsednik deželne vlade dr. Brejc v spremstvu ostalih članov deželne vlade imenom vlade čestital in izrazil hvaležnost slovenskega naroda do jubilaranta kot enega izmed glavnih graditeljev naše države. Zvečer mu je pevsko zveza „Ljubljana v „Unionu“ priredila slavnostni koncert. Ti izrazi udanosti so le majhen poskus povračila za ogromno cerkveno in narodno delo-vanje ljubljanskega vladike. Ko je zasedel ško-fijski sedež, je bil liberalizem najhujše na delu, da premoti srca njegovih vernikov. Ljubljanski škof je z apostolsko odločnostjo nastopil proti liberalizmu in z vsemi močmi podpiral mlado krščansko socialno gibanje, ki ga je vodil dr. Krek. Njegovo delo so venčali sijajni uspehi. In koliko je žrtvoval za slovensko omiko! Dal nam je prvo čisto slovensko gimnazijo, podpiral meže, ki so spisovali slovenske učne knjige za višje šole. Tudi sam je veliko pisal. Mladini je podaril knji-žici: „Mladeničem“ in „Dekletom“, v posebni knjigi je dajal nauke starišem, vsem Slovencem je poklonil prelepo knjigo „Mesija“, ki jo je izdala Mohorjeva družba. Ob času majniške de-klaracije je bil njegov nastop velepomemben za vso Jugoslavijo. Avstrijska vlada ga je hotela z obljubami in grožnjami odvrtni od delovanja za ustvaritev Jugoslavije. A škof Jeglič je brez pri-držka stopil v prvo vrsto med bojavnike za svo-bodo in pravice našega naroda. Zastavil je ves svoj vpliv, da je pomagal jugoslovansko misel presaditi v dušo vsega naroda. Zato mu mora biti naša država hvaležna kot svojemu sousteme-ljitelju. — Svoj jubilej obhaja ljubljanski škof ravno letos, ko se hoče pred vsem svetom po-kazati moč slovenske katoliške misli in organi-zacije, za katere se je on toliko trudil. V letu njegovega jubileja se bo vršil Orlovski tabor v Mariboru, za katerega je on položil prvi kamen. Ohrani ga Bog še mnoga leta Jugoslaviji, kato-liškim organizacijam, zlasti naši dragi mladini, ki jo jubilarant tako srčno in iskreno ljubi!